

Tampereen kaupungin lausunto osallisuustyöryhmän vammaispalvelulainsäädännön uudistusta koskevista ehdotuksista

Lausunnonantajan tausta

1 Lausunnonantaja on

- Kunta tai kuntayhtymä**
- Valtion viranomainen
- Järjestö
- Palveluntuottaja
- Vammaisen henkilö
- Jokin muu taho/henkilö

Mikä: Tampere

Työryhmän ehdotukset kokonaisuutena

2. Voidaanko työryhmän ehdotuksilla vahvistaa vammaisten henkilöiden osallisuutta heitä koskevien palveluiden asiakasprosesseissa? (Raportin luku 2, s. 14-47)

- Kyllä
- Kyllä pääosin**
- Ei pääosin
- Ei
- Ei kantaa

Vapaamuotoiset perustelut

Ehdotuksilla voidaan vahvistaa osallisuutta asiakasprosessissa. On kuitenkin huomioitava tekstin muotoiluissa, että tulkinnanvaraisuus esitetyissä muutoksissa olisi mietitty tarkoin. Esityksestä jää käsitys, että kunnan tulee toimia asiakkaan esitysten mukaisesti eikä harkintaa ole paljoakaan käytettävissä. Korostamme edelleen välttämättömyys ja kohtuullisuus-termejä palveluita myönnettäessä. Esitys ei kaikilta osin tue ajatusta, että ne

olisivat kustannusneutraaleja. Yksilöllisen päätöksenteko on edelleen asiakkaan edun mukaista ja kannatettavaa. Palvelutarpeen arvioinnin aloitus 7-päivän aikana on edelleen haasteellinen työntekijäresursoinnin näkökulmasta. Lisäksi toivotaan selkeää ilmaisua palvelutarpeen arvioinnin määräajaksi.

3. Voidaanko työryhmän ehdotuksilla vahvistaa vammaisten henkilöiden oikeutta yksilöllisiin tarpeisiin perustuviin palveluihin? (s. 14-47)

- Kyllä**
- Kyllä pääosin
- Ei pääosin
- Ei
- Ei kantaa

Vapaamuotoiset perustelut

Vammaispalvelulakiin liittyvät ehdotukset

1 § 1 momentin 3 kohta

4. Kannatatteko ehdotettua muotoilua, jonka mukaan lain tarkoituksena olisi tukea vammaisen henkilön itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista? Rauenneessa hallituksen esityksessä käytettiin termiä itsenäinen suoriutuminen itsenäisen elämän sijaan. (s. 14)

- Kyllä**
- Ei
- Ei kantaa

Vapaamuotoiset perustelut

1 § 1 momentin 4 kohta

5. Kannatatteko vammaisen henkilön edun lisäämistä palvelujen turvaamista koskevaan kohtaan? (s. 14)

- Kyllä**
- Ei
- Ei kantaa

Vapaamuotoiset perustelut

1 §:n perustelut

6. Kannatatteko 1 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s. 19-27)

- Kyllä
- Ei
- Osittain**
- Ei kantaa

Vapaamuotoiset perustelut

Vammaisen ihmisen perustuslailliset oikeudet ja muut erityislainsäädäntöjen näkökulmat on runsaasti huomioitu esityksessä olosuhteisiin ja elämäntilanteisiin liittyen. Lailla tulee edelleen taata tasavertaisuutta yhteiskunnassa, kuitenkin huomioiden yhdenvertaisuus muihin kuntalaisiin nähden. Ehdotuksilla pyritään laajaan palvelurakenteeseen huomioiden myös perheen ja muiden läheisten tukeminen. Tällöin kunnassa/maakunnassa tulisi olla laajat palvelut, millä on vaikutuksia kustannuksiin. Sivulla 21 oleva Osallisuus on hyvä lisäys kuitenkin kokonaisuutena.

3 §:n 3 momentti

7. Kannatatteko lisäysehdotusta, jonka mukaan vammaisella henkilöllä olisi oikeus käyttää hänelle soveltuvaa kommunikointikeinoa hänen osallisuutensa ja osallistumisensa tukemiseksi? (s. 15)

- Kyllä**
- Ei
- Ei kantaa

Vapaamuotoiset perustelut

8. Kannatatteko lisäysehdotusta, jonka mukaan vammaista henkilöä olisi tarvittaessa tuettava tiedon saannissa sekä oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa? (s. 15)

- Kyllä**
- Ei
- Ei kantaa

Vapaamuotoiset perustelut

Vastaamme kyllä, mutta samalla toivomme käytännöllistä ohjausta lain toteuttamiseksi.

3 §:n perustelut

9. Kannatatteko 3 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s.27-32)

- Kyllä
- Ei
- Osittain**
- Ei kantaa

Vapaamuotoiset perustelut

Näemme ongelmallisena, että tässä korostetaan asiakkaan osallistumista palveluiden *toteuttamistavan* määrittelyssä. Vanhastaan laissa on jo, että asiakkaan mielipide on kuultava, joten onko tässä tosiaan tarkoitus laajentaa asiakkaan määräysvaltaa palveluiden toteuttamistavan suhteen? Tämä muutos on herkästi ymmärrettävissä siten, että asiakas saa päättää palveluiden toteuttamistavan. Ennen kuin tällaisen lainkohdan tulkinta vakiintuu, on tiedossa väistämättä valitusprosesseja ja tulkinnan vakiintuminen vasta oikeuskäytännön kautta.

Sivun 27 viimeinen kappale on kaikkiaan epämääräinen ja kysymyksiä herättävä. Mitä konkreettisesti tarkoitetaan sillä, että asiakkaan tulee olla mukana palveluiden toteuttamisen prosessissa sekä seurannassa ja arvioinnissa? Jos asia on kirjattava asiakkaan asiakassuunnitelmaan, tulisi tietää, mitä tällä käytännössä tarkoitetaan. Meillä on AVI:n ohjeistus esim. palvelusuunnitelman päivittämisestä 2-3 vuoden välein, mikä on ristiriidassa sen kanssa, jos palvelua tulisi arvioida jatkuvasti.

On hyvä asia, että korostetaan enemmän vammaisen henkilön oikeutta saada tukea mielipiteen ilmaisemiseen, valintojen tekemiseen, päätöksentekoon ja mielipiteen muodostamiseen. Tätä on syytä miettiä, miten se muotoillaan. Jo nykyisellään päätöksenteossa tukemisen varjolla tapahtuu huomattavan paljon esim. omaisten taholta tulevaa johdattelua. Tämän vuoksi on tärkeää miettiä, keneltä tätä tukea tulee ja kuinka luotettavaa se on.

Kokonaisuutta kartoittaessa asiakkaan elinolosuhteet ja sosiaalinen tilanne on huomioitava. Tämä on tärkeä ja tulisi olla jatkossakin. Kuitenkin vamman ja toimintakyvyn tulee olla jatkossakin ainoa peruste vammaispalveluiden asiakkuuden saamiselle erityislainsäädännön alle.

Sivun 30 toiseen kappaleeseen kaipaamme konkretiaa. Mitä käytännössä tarkoitetaan sillä, että ”palvelun järjestäjän olisi varmistettava vuorovaikutuksen toteutuminen siten, että asiakasprosessin osapuolet ymmärtävät toistensa esiin tuomat asiat ja pystyvät kommunikoimaan keskenään”. Tämä kuulostaa mahdottomalta vaatimukselta kenelle tahansa ja vaatii paitsi kommunikaation erityisosaamista, myös poikkeuksellisen hyviä ihmissuhdetaitoja. Asiakkaalle soveltuvia kommunikaatiokeinoja ym. voidaan kyllä kartoittaa, mutta kukaan ei pysty varmistumaan siitä, että kaikki osapuolet aina ymmärtävät toisiaan. Kaikkien asiakkaiden kohdalla toimivaa kommunikaatiokeinoa ei vuosienkaan asiantuntijatyön myötä ole löydetty, joten tämä on epärealistinen tavoite.

4 § Palvelutarpeen arviointi ja asiakassuunnitelma

10. Työryhmä ei ehdottanut palvelutarpeen arviointia ja asiakassuunnitelmaa koskevaan pykälään muutosta. Oletteko samaa mieltä siitä, että muutosta ei tarvita (s. 15)

- Kyllä**
- Ei
- Ei kantaa

Vapaamuotoiset perustelut

4 §:n perustelut

11. Kannatatteko 4 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s. 32-35).

- Kyllä
- Ei
- Osittain**
- Ei kantaa

Vapaamuotoiset perustelut

Tässä kohtaa on hyvin muotoiltu, että asiakkaan toivomukset ja mielipide on otettava ensisijaisesti huomioon (vrt. aiempi kohta jossa korostettiin asiakkaan roolia palveluiden *toteuttamistavan määrittelyssä*).

Asiakkaan diagnoosi ei yksin kuvaa hänen toimintakykyään, eikä niin ajatella nykyistäkään lakia sovellettaessa. Toivomme varovaisuutta siihen, miten asia muotoillaan, jotta tulkinta ei lähde liikaa laajenemaan, nyt perusteluissa mainitaan esimerkiksi asiakkaan lisäksi hänen perheensä tausta ja elämäntilanne. Sosiaalihuollon peruspalveluissa kyllä on huomioitava esimerkiksi asiakkaan elinolosuhteet ja kulttuuritausta, mutta ne eivät voi olla erityislain perusteella myönnettävien palveluiden saamisen peruste tai madaltaa kriteereitä vammaispalveluiden saamiseen, joten esimerkkilistaus on ongelmallinen. Vammaispalveluiden asiakas on jatkossakin vammaisen henkilö.

Sivulla 33 rinnastetaan asiakassuunnitelma, palvelusuunnitelma sekä erityishuolto-ohjelma, vaikka erityishuolto-ohjelma on valituskelpoinen viranomaispäätos, toisin kuin asiakas- tai palvelusuunnitelma. Lisäksi on kirjattu, että yksi suunnitelma kattaisi sekä sosiaalihuoltolain, ehdotetun lain että muiden lakien mukaiset palvelut. Tämä vaatii paljon kehittämistyötä kunnassa/maakunnassa, että yhteen suunnitelmaan päästäisiin. Esteeksi voi nousta erilaiset tietojärjestelmät. Päätöksenteon käytännöt ja delegoinnit määrittelevät myös asioiden sujumista. Yhden luukun käytäntöön on hyviä pyrkimyksiä, mutta vaatii paljon työtä. Vammaislainsäädäntö on erityislainsäädäntöä ja vaatii erityisosaamista. Työntekijöiltä vaadittaisiin erityisen laajaa osaamista ja moniammatillista jatkuvaa vuorovaikutusta. Tämä vaatii resursointia, koulutusta ja perehtymistä sekä omatyöntekijä/vastuutyöntekijöiden verkostoa, jotka osaavat koota oikeanlaiset toimijat yhteen.

Sivulla 33 kirjoitetaan myös, että lapsen palvelutarpeen arvioinnin tekee *virkasuhteessa oleva sosiaalityöntekijä*. Miksi sosiaaliohjaaja ei voisi tehdä palvelutarpeen arviointia ja miksi arviointivaiheessa tarvitsee olla virkasuhteessa oleva työntekijä? Pohdimme, että on perusteltua ajatella, että lapsen vammaispalveluiden kokonaisuudesta vastaa virkasuhteessa oleva työntekijä, mutta palvelutarpeen arvioinnin vaiheessa ei ole vielä tietoa, onko lapsi välttämättä edes vammaispalveluiden asiakas. Sosiaalityöntekijöitä ei saada riittävästi. Sosiaalityöntekijän tehtävien ja vastuiden laajentaminen entisestään tuntuu huolestuttavalta, ellei sitten asiakasmäärää rajata lailla todella rajusti. Vaarana on, ettei sosiaalityöntekijällä ole jatkossa aikaa mihinkään muuhun kuin uusien asiakkaiden palvelutarpeen arviointiin ja päätösten allekirjoittamiseen ”kumileimasimena”.

Sivun 33 lopussa todetaan asianmukaisesti, että asiakassuunnitelma ei luo oikeutta palveluihin.

Palvelutarpeen arvioinnille sekä asiakassuunnitelmalle asetetaan suuria vaatimuksia mm. monialaisen yhteistyön suhteen. Perusteluiden mukaan tällä on tarkoitus varmistaa, että palveluiden kokonaisuus vastaa henkilön tarpeisiin myös esim. kuntoutuksen ja muiden terveydenhuollon palveluiden, varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen osalta. Tiukasti ajateltuna tämä on ymmärrettävissä niin, että jatkossa vammaispalveluissa ei voida koskaan tehdä palvelutarpeen arviointia tai palvelusuunnitelmaa ilman, että koolla on valtavan suuri verkosto joka kerta. Tämä on aikataulullisesti mahdotonta huomioiden se, ettei asiakas joutuisi odottamaan tapaamista, arvioinnin ja suunnitelman laatimista kohtuuttoman pitkään. Vammaispalveluissa ei voida varmistaa asiakkaan kuntoutusta ja päivähoitoa ym. koska näihin asioihin ei ole mitään valtaa vaikuttaa. Onko tarkoituksenmukaista laajentaa vammaispalveluissa tehtävät suunnitelmat koskemaan paitsi koko sosiaalihuoltoa, myös terveydenhuollon ja opetustoimen kenttää? Asiakassuunnitelma ei voi myöskään määrittellä, mitä palveluita asiakas saa.

Asiakkaan suostumus läheisten tai omaisten mukana oloon olisi mainittava jo aluksi, nyt se tulee esiin vasta tekstin lopussa.

5 § 1 momentti

12. Kannatatteko ehdotusta siitä, että vammaisen henkilön palveluja koskevat päätökset olisi tehtävä toistaiseksi voimassa oleviksi tietyin edellytyksin? (s. 16)

- Kyllä**
- Ei
- Ei kantaa

Vapaamuotoiset perustelut

13. Ovatko määräaikaisen päätöksen edellytykset, joiksi ehdotetaan henkilön omaa etua, yksilöllistä tilannetta tai palvelun luonnetta, määritelty tarkoituksenmukaisesti? (s. 16)

- Kyllä
- Ei**
- Osittain
- Ei kantaa

Vapaamuotoiset perustelut

Sivulla 16 todetaan, että asiakkaan esittämästä avun ja tuen tarpeesta ja toteuttamistavasta voidaan poiketa vain perustellusta syystä. Tässä on lähtökohtana se, että asiakas päättää, mitä palveluita hänelle myönnetään. Mainitsematta on jätetty esimerkiksi palveluiden välttämättömyys ja puhutaan lähinnä siitä, mitä asiakas haluaa. Kunnalla pitää olla edelleen mahdollisuus arvioida sekä yhdenvertaisuutta muiden asiakkaiden kanssa, että kustannusten kohtuullisuutta.

Kaipaamme täsmennystä siihen, kuka on se palvelujen järjestäjä, jonka on huolehdittava, että vammaisen henkilön eri lakeihin perustuvat palvelut muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden. Tämä asettaa huomattavia vaatimuksia lisätä moniammatillista yhteistyötä, mutta näköpiirissä ei ole, että sosiaalityöhön olisi tulossa huomattavia lisäresursseja missään kunnassa mahdollistamaan tällainen tiivis ja jatkuva yhteistyö eri toimijoiden välillä. Suunnitelmassa on myös, että palvelukokonaisuudesta on tehtävä sosiaalihuoltolain mukainen päätös. Kuinka tarkoituksenmukaista on tehdä erilliset päätökset jokaisesta palvelusta, päätös palveluiden kokonaisuudesta, palvelutarpeen arviointi sekä asiakassuunnitelma, jolloin samoja asioita käsitellään monessa eri dokumentissa. Lisäksi tarvitaan täsmennyksiä, miten toteutetaan koko perheen toimintakyvyn, osallisuuden ja jaksamisen tuki. Mitä tällä tarkoitetaan ja missä laajuudessa. Nykytilassa palvelurakenteet ovat hyvin monimuotoisia ja päätöksiä tehdään eri paikoissa. Tähän tarvitaan tekijöitä ja kyse on kustannuksista. Sosiaalityöntekijöiden koulutuspaikkoja tulisi lisätä, mikäli lainmukaiset tehtävät lisääntyvät.

5 § 2 momentti

14. Kannatatteko ehdotusta siitä, että asiakkaan esittämästä avun ja tuen tarpeesta tai palvelun toteuttamistavasta voitaisiin poiketa vain perustellusta syystä, joka olisi kirjattava päätökseen? (s.16)

- Kyllä
- Ei**
- Ei kantaa

Vapaamuotoiset perustelut

Palveluiden toteuttamistavasta täytyy olla päätäntävaltaa edelleen myös kunnalla sekä myös asiakkaalla. Esimerkiksi palvelusetelistä tulee voida vaihtaa toisenlaiseen toteuttamistapaan sujuvasti. Päätökseen kirjaaminen ehdotetulla tavalla vaatii paljon ennakkointia ja miettimistä, mitkä olisivat poikkeukset ja minkälainen kuulemisprosessi palvelun järjestämisen poikkeuksissa tulee tehdä.

5 § 3 ja 4 momentit

15. Kannatatteko vammaisen henkilön perheen ja läheisten tukemista koskevia ehdotuksia? (s. 16)

- Kyllä
- Ei
- Osittain**
- Ei kantaa

Vapaamuotoiset perustelut

Pitää toki olla tukipalveluita ja niistä neuvontaa ja ohjausta. Ne eivät voi olla kuitenkaan vammaispalveluiden sosiaalityöntekijän vastuulla pelkästään. Tässä edellytetään taas erityistä tietotaitoa työntekijältä, joka ei voi olla yhden tahon vastuulla. Tämän toteuttaminen yhdessä vammaisen ihmisen asioinnin yhteydessä edellyttää lisää resurssia, moniammatillista prosessia ja tämä taas vaatii aikaa.

16. Kannatatteko 5 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s.35-44)

- Kyllä
- Ei

- **Osittain**
- Ei kantaa

Vapaamuotoiset perustelut

Tästä herää kysymys siitä, miten palvelut toimeenpannaan kolmen kuukauden sisällä. Esimerkiksi asumispalvelujen jonon koordinointi: jos päätös on joko toimeenpantava kolmessa kuukaudessa tai siitä on tehtävä hylkäävä päätös, ei esim. kehitysvammaista asiakasta voida ottaa asumispalveluiden jonoon ennen kuin asia on jo ajankohtainen ja kiireellinen, mikä mm. vaikeuttaa kunnan varautumista tulevaan asumisen tarpeeseen. Tämä hankaloittaa ennakoitua ja voi johtaa siihen, että asumispalveluihin ohjautuminen tapahtuu ”kriisityönä” kovalla kiireellä sitten, kun perheen tilanne on jo mennyt vaikeaksi ja asumisen paikka tarvitaan heti. Jos kaikista aletaan tehdä kielteiset päätökset, tulee tämä lisäämään valitusprosesseja entisestään.

Määräaikaisiin palveluihin täytyy olla mahdollisuus jatkossakin aina kun se on perusteltua, esim. kuntoutumisennusteen tai palvelun luonteen vuoksi. Esimerkkinä vaikka kuljetuspalvelu kehitysvammaiselle ihmiselle tai mielenterveyskuntoutujanuorelle, joilla voi olla mahdollisuus oppia vielä kulkemaan itsenäisesti. Määräaikaisuuteen täytyy olla mahdollisuus, mutta sen tulee olla perusteltua. Asiakkaat hyvin harvoin ovat itse yhteydessä vammaispalveluun tilanteessa, jossa asiat ovat muuttuneet niin, ettei heillä enää olisi tarvetta / oikeutta palveluun.

Huolta herätti seuraava kappale: ”Vammaispalveluja koskevaa päätöstä tehtäessä olisi otettava huomioon palvelutarpeen arvioinnissa ja asiakassuunnitelmaa laadittaessa määritellyt henkilön yksilölliset tarpeet sekä asiakassuunnitelmaan kirjatut tarvittavat palvelut ja niiden toteuttamistapa. Laadukkaiden päätösten edellytyksenä on perusteellisesti yhdessä asiakkaan kanssa toteutettu palvelutarpeen arviointi ja palvelusuunnitteluprosessi. Asiakassuunnitelmaan kirjatusta palvelujen kokonaisuudesta voitaisiin poiketa vain perustellusta syystä. Mikäli avun ja tuen tarpeeseen ei vastata asiakkaan palvelusuunnitteluprosessissa esittämällä tavalla taikka palvelun sisällöstä tai toteuttamistavasta päätetään toisin kuin asiakas on esittänyt, poikkeamisen perusteltu syy on kirjattava päätökseen. Myös sosiaalihuoltolakiin esitetään perusteluelvoitetta tilanteissa, joissa viranhaltijan päätös poikkeaa asiakassuunnitelmaan kirjatusta. Tästä säädettäisiin siltä osin muutettavassa sosiaalihuoltolain 45 §:ssä. Sääntelyllä korostettaisiin palvelutarpeen arvioinnin ja asiakassuunnitelman merkitystä ja niiden yhteyttä päätöksentekoon ja päätösten toimeenpanoon sekä asiakkaan osallisuuden ja omien valintojen keskeistä merkitystä päätettäessä hänen palveluistaan ja niiden toteuttamistavasta”.

Tässä asioiden järjestys nähdään niin, että palvelutarpeen arvioinnin ja asiakassuunnitelman laatimisen vaiheessa olisi jo päätetty, mitä palveluita asiakas saa ja kuinka ne järjestetään. Käytännössä asia menee yleensä toisin päin: asiakas tavataan, hänen tilanteensa kirjataan ja katsotaan, mitä palveluita hän hakee. Päätökset tehdään vasta tapaamisen jälkeen. Tämä ei tarkoita, etteikö vammaispalveluissa tehtäisi jo nykyisellään laadukkaita päätöksiä. Asiakassuunnitelman ei ole tarkoitus olla lupaus palveluista, mutta tässä suunnitelmassa se nähdään sellaisena ja pyritään tekemään vaikeaksi asiakkaan ja asiakkaan läheisen ehdotuksista poikkeaminen. Asiakassuunnitelma nähdään tässä esityksessä velvoittavana päätöksenä, mikä aiheuttaa ristiriitaisuutta. Käytännössä asiakassuunnitelmatapaamisessa käydään läpi erilaisia vaihtoehtoja, kerrotaan palveluista ja käydään läpi asiakkaan kokonaistilannetta. Asiakas jää usein miettimään esimerkiksi toivomaansa henkilökohtaisen

avun toteuttamistapaa ja päätöksiä ei tehdä itse tapaamisella. Lähes aina päätös ratkaistaan vasta tapaamisen jälkeen. Tällöin suunnitelmaan ei ole mahdollista näitä kaikkia asioita kirjata, joita ehdotetaan. Osallisuustyöryhmän raportti korostaa useassa kohdassa asiakassuunnitelmaa, mutta sen merkitys esitetään toisaalta sitovana ja velvoittavana ja toisaalta taas dokumenttina, mikä ohjaa palvelujen suunnittelua, mutta ei luo oikeutta palveluihin. Tekstiin toivotaan selkeyttä ja tulkinnanvaraisuuden vähentämistä.

Palvelunjärjestäjän ja tuottajan välinen sopimus ohjaa sitä, ketä asiakkaita kenellekin palveluntuottajalle ohjataan. Ei voida lähteä siitä ajatuksesta, että jokaiselle asiakkaalle tehdään yksilöllisiä hankintoja. Ei myöskään voi olla asiakkaan etu sitoa kunta ”ikuisesti” tiettyihin palveluntuottajiin toistaiseksi voimassa olevin sopimuksin. Palveluntuottajien vaihtaminen kesken sopimuskauden on pitkä, harkittu prosessi ja liittyy tilanteisiin, joissa palveluntuottaja ei ole pystynyt toteuttamaan lupaamia palveluita tai palveluntuottaja kokee, ettei pysty enää järjestämään palveluita.

Sivulla 41 perusteluissa todetaan, että määräaikaisen päätöksen jälkeen uusi päätös on tehtävä hyvissä ajoin ennen edeltävän katkeamista. Olennaista on myös velvoittaa asiakasta huolehtimaan siitä, että hän hakee palvelun jatkoa ajoissa. Kunta ei pysty seuraamaan sitä, että oltaisiin asiakkaisiin yhteydessä hyvissä ajoin ennen määräaikaisen päätöksen päättymistä, jos asiakkaita on kunnassa satoja ja tuhansia. Kaikissa tilanteissa asiakas ei halua jatkoa päätöksiinsä. Asiakkaan vastuutusta toivotaan.

Kysymys: Nähdäänkö päätöksenteon tuki- ja valmennus vammaispalvelulain mukaisena palveluna? Minkä verran tämän arvioidaan tuovan lisää työtä? Mikä taho tätä palvelua järjestää? Toivomme tarkennuksia ja selkeää ohjausta tähän.

Kaikkiaan tässä kappaleessa otetaan paljon kantaa asioihin, joihin vammaispalveluissa ei voida vaikuttaa, kuten että on kiinnitettävä huomiota mm. siihen, miten eri ratkaisut parhaiten turvaavat läheisten hyvinvoinnin, asiakkaan uskonnollisen taustan ja toiveita vastaavan koulutuksen. Tässä osiossa palataan taas velvollisuuteen huolehtia vammaisen henkilön lisäksi hänen vanhempiensa, sisarusten ja muiden läheisten jaksamisesta, osallisuudesta ja toimintakyvystä. Tästä totesimme jo aiemmin, että tässä tuodaan valtavan suuria kokonaisuuksia hoidettavaksi jo valmiiksi aliresursoidulle vammaispalveluiden kentälle.

Sosiaalihuoltolain muuttamiseen liittyvät ehdotukset

36 § Palvelutarpeen arviointi

17. Kannatatteko palvelutarpeen arviointia koskevaan pykälään tehtyjä muutosehdotuksia? (s. 17)

- Kyllä
- Ei
- Osittain**
- Ei kantaa

Vapaamuotoiset perustelut

Asiakkaan kannalta muutokset ovat hyviä. Huomioitavaa on kuitenkin laaja osaamisvaade palveluarvion tekijältä. Kunnan/maakunnan resurssien kannalta tulee huomioida palvelutarpeen arviointiin osallistuvien sosiaalialan ammattilaisten osaamisen turvaaminen, moniammatillisen palvelutarpeen toteuttamisen rakenteet. Kattavan palveluverkoston ja sopimuskumppaneiden ym. hallitseminen vaatii koulutusta. Maakuntavalmistelussa nämä on huomioitava. Kaikissa tilanteissa ei ole asiakkaan mahdollista osallistua arviointiin tai hänellä ei ole voimavaroja tähän.

18. Kannatatteko 36 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s.44-45)

- Kyllä**
- Ei
- Osittain
- Ei kantaa

Vapaamuotoiset perustelut

39 § 1 momentti

19. Kannatatteko ehdotettua lisäystä, jonka mukaan asiakassuunnitelma olisi laadittava yhdessä asiakkaan ja tarvittaessa omaisen, läheisen tai muun asiakkaan edustajan kanssa? (s. 18)

- Kyllä**
- Ei
- Osittain
- Ei kantaa

Vapaamuotoiset perustelut

39 § 2 momentti

20. Kannatatteko ehdotettua lisäystä siitä, että asiakassuunnitelma sisältäisi asiakkaan ja tarvittaessa asiakkaan läheisen ehdotuksen palveluiden tuottamistavasta, jolla voidaan parhaiten vastata asiakkaan tarpeisiin? (s.18)

- Kyllä**

- Ei
- Ei kantaa

Vapaamuotoiset perustelut

Toki asiakkaan mielipide hänen toivomastaan palvelun järjestämistavasta tulisi kirjata. Usein on kuitenkin niin, että asiakas ei tunne palveluita niin hyvin, että osaisi ottaa tähän kantaa. Perheenjäsenen tai läheisen henkilön mielipide tulee kuulla. Kuitenkin huomioiden, että vammaispalveluja hakeva henkilö on keskiössä.

21. Kannatatteko ehdotusta, että pykälään lisättäisiin arvio asiakkaan vahvuuksista ja voimavaroista sekä toimintakyvystä? (s.18)

- Kyllä**
- Ei
- Ei kantaa

Vapaamuotoiset perustelut

Tämä tulisi jättää enemmän työntekijän harkintaan paljonko kirjoitetaan vahvuuksista ja voimavaroista. Toisaalta voi olla asiakasta voimaannuttavaa, jos suunnitelma ei ole pelkkää vammaisuuteen liittyvää ongelmakeskeisyyttä, esim. lasten tai kehitysvammaisten henkilöiden kohdalla. Toisaalta taas tämä kohta ei palvele kaikkia ja usein voi olla turhaa tai ehkä jopa loukkaavaa yrittää väkisin keksiä "voimavaroja tai vahvuuksia" kaikissa asiakassuunnitelmissa. Kirjataan asiakkaan oma kokemus voimavaroista ja vahvuuksista. Työntekijä ei voi arvuutella näitä asioita ja nämä huomioidaan palveluita järjestettäessä

Sen sijaan niin asiakkaan, kuin työntekijänkin arvio toimintakyvystä on tärkeä, kun suunnitelma toimii päätösten pohjana.

22. Kannatatteko ehdotettuja lisäyksiä asiakkaan läheisen näkemyksen huomioon ottamisesta asiakassuunnitelmaa laadittaessa? (s. 18)

- Kyllä**
- Ei
- Ei kantaa
- Vapaamuotoiset perustelut

Klikkaa ja lisää otsikko avoimelle kysymykselle

39 §:n perustelut

23. Kannatatteko 39 pykälän perusteluihin tehtyjä muutosehdotuksia? (s. 45-46)

- Kyllä
- Ei
- Osittain**
- Ei kantaa

Vapaamuotoiset perustelut

Yhdessä tehtävä suunnitelma asiakkaan ja läheisten kanssa pitäisi olla lähtökohta palvelujen kokonaisuuksien suunnittelussa. Tietysti työntekijän rooliin kuuluu juridis-hallinnollis-taloudellisten reunaehtoien tiedostaminen, kun palvelukokonaisuutta suunnitellaan. Aina asiakkaan/läheisten toiveet eivät kohtaa palvelujärjestelmän reunaehtoien kanssa.